

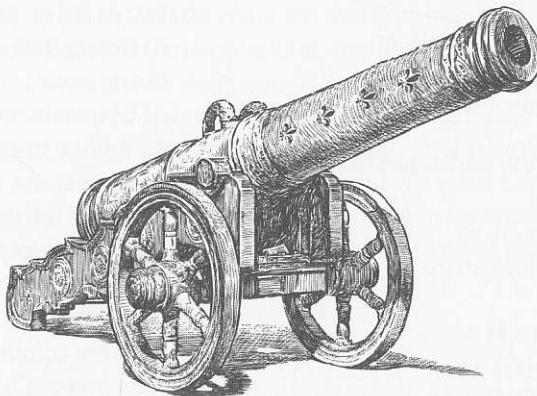
50

DE IDEI

PE CARE TREBUIE SĂ LE CUNOȘTI

ISTORIE

Ian Crofton

LITERA

București
2020

Cărți

Introducere 3

Din Antichitate până în Evul Mediu

- 01 Începuturile agriculturii 4
- 02 Primele orașe 8
- 03 Egiptul faraonilor 12
- 04 Grecia clasică 16
- 05 Alexandru cel Mare 20
- 06 Expansiunea puterii romane 24
- 07 Căderea Romei și consecințele sale 28
- 08 Ascensiunea Islamului 32
- 09 Vikingi 36
- 10 Crucиade 40
- 11 Moartea Neagră 44

Alte lumi

- 12 India precolonială 48
- 13 China imperială 52
- 14 Mongoli 56
- 15 Japonia, insula imperială 60
- 16 Incași și azteci 64
- 17 Imperii și regate din Africa 68

Perioada modernă timpurie

- 18 Renașterea 72
- 19 Imperiul Otoman 76
- 20 Călătorii de descoperire 80
- 21 Reforma 84
- 22 Contrareforma 88
- 23 Revoluția engleză 92
- 24 Revoluția științifică 96
- 25 Epoca imperială 100
- 26 Iluminismul 104

Dezvoltare accelerată

- 27 Revoluția americană 108
- 28 Revoluția franceză 112
- 29 Epoca napoleoniană 116
- 30 Revoluția industrială 120
- 31 Naționalism în Europa 124
- 32 Sclavie 128
- 33 Expansiunea Statelor Unite ale Americii 132
- 34 Războiul Civil American 136
- 35 Ascensiunea socialismului 140
- 36 Drepturile femeii 144

Secolul XX și după

- 37 Primul Război Mondial 148
- 38 Lenin și Stalin 152
- 39 Umbra fascismului 156
- 40 Marea Criză 160
- 41 Al Doilea Război Mondial: Europa 164
- 42 Al Doilea Război Mondial: Asia și Pacific 168
- 43 Holocaust 172
- 44 Războiul Rece 176
- 45 Sfârșitul imperiilor 180
- 46 Războiul din Vietnam 184
- 47 Conflictul arabo-israelian 188
- 48 Căderea comunismului 192
- 49 Renașterea Chinei 196
- 50 11 septembrie și după 200

Indice 204

01 Începuturile agriculturii

Nici unul dintre lucrurile pe care le luăm astăzi drept semne reprezentative ale civilizației noastre – marile orașe, arta, muzica și literatura, comerțul și industria, realizările științifice și tehnologice – nu ar fi posibile fără agricultură.

Abia după ce oamenii au învățat cum să cultive pământul au reușit să producă suficiente rezerve alimentare pentru a permite unora dintre noi să se dedice altor activități decât vânătoarea și culesul. În timp ce unei oameni s-au specializat în producția de alimente, alții au putut deveni preoți, soldați, meșteșugari, cărturari sau erudiți. Astfel au început să apară societăți mai complexe și mai puțin egalitare. Dar aceste evoluții au apărut foarte târziu în povestea umanității.

Zorii umanității Cei mai îndepărtați dintre strămoșii noștri pe care îi putem recunoaște drept oameni au apărut acum 4 milioane de ani. De-a lungul timpului a evoluat o varietate de specii umane – *Homo habilis*, *Homo erectus*, *Homo neanderthaliensis* –, dar abia în urmă cu aproximativ 100 000 de ani oamenii moderni au început să se răspândească din Africa și să colonizeze restul lumii.

Oamenii începuseră să folosească unelte din piatră în urmă cu aproximativ 2 milioane de ani, dar ritmul progresului tehnologic a fost extrem de lent. Treptat, instrumentele și armele – din lemn, piatră, os și corn – au devenit mai rafinate, iar oamenii au învățat să folosească focul.

cronologie

10000–8000 î.HR.

Se încheie ultima epocă glaciară

8000 î.HR.

Orzul și grâul sunt cultivate în Oriental Mijlociu

7500 î.HR.

Oile și caprele sunt domesticite în vestul Iranului

6500 î.HR.

Meul și orezul sunt cultivate în China; fasolea, dovleacul și ardeiul – în Peru

Oamenii au trăit din pescuit, vânătoare și culesul de fructe, semințe, nuci și fructe de pădure – un mod de viață care poate susține grupuri mici, dar care necesită ca vânător-culegătorii să avanzeze de îndată ce resursele dintr-o zonă sunt temporar epuizate.

Apoi, prin 8000 î.Hr., s-a produs ceva extraordinar în Cornul Abundenței, o zonă din Orientul Mijlociu care se întinde de la văile fluviilor Tigru și Eufrat, spre vest, prin Siria, apoi spre sud, prin Levant. Aici au început primii oameni să cultive culturi, inițiind o revoluție globală a modului de a trăi. Cornul Abundenței a fost prima, dar nu singura zonă care a trecut printr-o revoluție agricolă: agricultura a început independent în diferite părți ale lumii, inclusiv în Mesoamerica, regiunea andină din America de Sud, China, Asia de Sud-Est și Africa Subsahariană.

Primele culturi Probabil nu este o coincidență faptul că începuturile agriculturii în urmă cu 10 000 de ani au coincis cu sfârșitul ultimei ere glaciare. Pe măsură ce pământul s-a încălzit, calotele glaciare care acoperăau mare parte din Eurasia de Nord și America de Nord s-au topit, generând cantități mari de apă. În aceste condiții, tundra a fost înlocuită de o vegetație luxuriantă – păsuni și păduri – care le-a furnizat vânător-culegătorilor recolte mult mai bogate.

În unele locuri, mediul era atât de productiv încât grupurile care știau să le exploateze puteau rămâne pe loc, nu să se deplaseze constant. Cu cantități mai mari de alimente la îndemână, populațiile au crescut, ceea ce a însemnat și că oamenii trebuiau să elaboreze moduri de a supraviețui în vremuri mai grele, învățând să stocheze alimente. Dintre alimente, printre cele mai ușor de depozitat sunt cerealele – semințele anumitor plante – pentru că nu putrezesc când se usucă.

6500–6000 î.Hr.

Bovinele apar în Orientul Mijlociu și Africă de Nord

6000 î.Hr.

Începutul agriculturii în sud-estul Europei și pe valea Nilului. Irigațiile sunt folosite în Mesopotamia. Se fondează orașe în locuri precum Ierihon și Çatal Höyük din Anatolia.

Un pericol ascuns

Dependența de o dietă bazată pe cereale conținea un pericol ascuns. Multe schelete din lumea antică arată dovezi ale unor abcese îngrozitoare în maxilar, un rezultat al sfârâmării dinților atunci când se mușcău fragmentele rătăcite din pietrele folosite pentru măcinarea cerealelor.

**Abel a fost
păstor de
oi, iar Cain
lucrător de
pământ.**

Facerea, 4:2

Fără îndoială, a fost un proces treptat prin care anumite grupuri au învățat să caute plante sălbatice care li se păreau cele mai utile ca sursă de hrană. Combaterea dăunătorilor și curățarea buruienilor au fost un început și, la un moment dat, oamenii au făcut legătura dintre semănănatul semințelor și recoltarea culturii. În Cornul Abundenței, grâul și orzul erau cerealele esențiale; în America era porumbul, sorgul în Africa Subsahariană, meul în nordul Chinei, în timp ce în sudul Chinei și Asia de Sud-Est era orezul. În diferite zone ale lumii, erau importante și alte culturi, precum fasolea, ignamele, cartofii, dovleacul și ardeiul.

Domesticirea animalelor sălbaticice Primul animal domesticit a fost câinele, care este un descendent direct al lupului. Câinii erau folosiți în vânătoare și la pază cu mult înainte ca oamenii să devină fermieri – sălbaticul dingo din Australia, de exemplu, este un descendent al câinilor pe care primii oameni i-au adus pe continent acum 50 000 de ani.

Dar abia după ce a apărut agricultura arabilă în Orientul Mijlociu a început și creșterea animalelor – pentru carne și alte produse, precum pielea. Primele animale care au fost îmblânzite au fost bovinele, oile, porcii și caii, care, în forma lor domestică, s-au răspândit din Orientul Mijlociu în Asia. Bovinele și măgarii au început să fie folosiți ca să tragă pluguri, sănii și, în cele din urmă, căruțe. În America de Sud, lama a fost crescută ca animal de povară, în timp ce purcelușii de guinea erau crescuți pentru carne.

Ce a făcut agricultura pentru noi Producția alimentară bazată pe agricultură continuă să constituie fundamentul civilizației moderne. Dar apariția agriculturii nu a fost chiar o binecuvântare. Compararea scheletelor primilor vânători-culegători cu cele ale fermierilor de după arată că, în ansamblu, cei dintâi erau mai bine construiți și mai sănătoși, reflectându-le dieta mai variată. Primii fermieri – și este în continuare valabil pentru sute de milioane de fermieri din agricultura de subzistență din întreaga lume – aveau o dietă foarte simplă, în mare parte

cronologie

5500 î.Hr.

Porcii sunt crescuți în unele părți din Europa, Orientul Mijlociu și China

4700 î.Hr.

Porumbul este cultivat în Mesoamerica

4400 î.Hr.

Caii sunt domesticiți în stepele eurasiatice

formată dintr-o recoltă sezonieră sursă de carbohidrați. Proteina, sub formă de carne sau produse lactate, era o mare raritate.

Înainte de apariția agriculturii a existat o diviziune a muncii. În societățile de vânători-culegători, femeile se ocupau, de obicei, de cea mai mare parte a culesului și bărbații de cea mai mare parte a vânătorii, în timp ce anumiți indivizi, uneori cu o anumită formă de dizabilitate, devineau șamani. Dar, în general, dezvoltarea specializărilor ocupaționale și a ierarhiilor sociale, cu regi și preoți în vârf și sclavi la bază, a apărut numai după înființarea comunităților sedentare de fermieri. Comunitățile sedentare, excedentele alimentare și producerea de artefacte, precum ceramica sau topoarele ceremoniale în piatră, au dat naștere și comerțului la distanțe considerabile – chihlimbarul din Marea Baltică, de exemplu, a fost găsit în situri neolitice din întreaga Europă.

Până în 6000 î.Hr., unele dintre aceste comunități – precum cele din Ierihon, în valea Iordanului, și din Çatal Höyük, în Anatolia – au devenit mici orașe. Apariția civilizației urbane sub forma primelor orașe-stat și a imperiilor era doar o chestiune de timp.

Idee principală Agricultura a schimbat fundamental felul în care trăim

4300 î.Hr.

Bumbacul este cultivat pe valea Indului și în Mesoamerica

4000 î.Hr.

Agricultura se răspândește în Europa și Africa Subsahariană

4000–3000 î.Hr.

Primele orașe din Mesopotamia

Băutorii de lapte și cei care îl detestau

La început, nici un om nu mai putea digera lapte după ce era înțărcat de la sânul mamei. Apoi, cu aproximativ 7 500 de ani în urmă, o nouă genă a apărut în rândul unui trib de crescători de vite care trăiau în zona cuprinsă între Balcani și Europa Centrală. Această genă le-a permis să continue digestia lactozei – zăhărul din lapte – până la maturitate, astfel ducând la adăugarea în alimentație a unor elemente precum untul, brânza și iaurtul. Totuși, această genă foarte frecventă la nord-europeni lipsește la jumătate din populația lumii, în continuare intolerantă la lactoză.

Primele orașe

Astăzi, majoritatea oamenilor din lumea occidentală trăiesc în orașe – și acest lucru se întâmplă tot mai mult și în țările aflate în curs de dezvoltare, precum India, China și Brazilia. Urbanizarea în masă este un fenomen relativ recent, asociat cu industrializarea și cu mecanizarea agriculturii din ultimele două secole.

Înainte de aceasta, marea majoritate a oamenilor locuiau în mediul rural, lucrând pământul. Dar orașele au existat încă de la începutul istoriei cunoscute a omenirii, în urmă cu peste cinci milenii, și au fost centre de putere importante, dar și motoare ale schimbărilor culturale și tehnologice.

„Nilule, revarsă-te verde! Dă viață omenirii și vite odată cu recoltele de pe câmpii“

**Imn dedicat Nilului,
Egiptul antic, cca 1500 î.Hr.**

Orașele s-au dezvoltat în mare parte din comune, care, la rândul lor, s-au dezvoltat din sate. Primele sate permanente au apărut odată cu începutul agriculturii în Orientalul Mijlociu, cu aproximativ 10 000 de ani în urmă, chiar dacă unele așezări nu au fost de la bun început comunități agricole, ci piețe de desfacere aflate la intersecția rutelor comerciale. Comerțul a jucat cu siguranță un rol important în dezvoltarea comunelor și a orașelor mai mari, dar populațiile urbane în dezvoltare nu ar fi putut să fie susținute fără o intensificare a agriculturii, care în multe locuri a fost posibilă numai prin intermediul unor sisteme de irigații mari și complexe.

Importanța apei Între anii 4000 și 2000 î.Hr., primele civilizații urbane au apărut independent în patru părți diferite ale lumii: între fluviile Tigru și Eufrat din Mesopotamia (Irakul de azi); pe Valea Nilului din Egipt; pe valea Indului în ceea ce este acum Pakistan; și de-a lungul Fluiului Galben (Huang He) și a fluiului Yangtze (Chang Jiang) din China.

cronologie

4000–3000 î.Hr.

Primele orașe ale lumii sunt construite în Mesopotamia

3300 î.Hr.

Cele mai vechi texte scrise în Uruk, Mesopotamia

3000 î.Hr.

Memphis devine capitala Egiptului Superior și Inferior

Toate aceste mari fluvii sunt predispuse la variații sezoniere de debit, cu inundații care alternează cu seceta. Pentru a maximiza producția agricolă, a fost nevoie de construirea unor baraje pentru a stoca în rezervoare apele provenite din precipitații, apoi de săparea unor canale pentru irigarea terenurilor agricole în timpul sezonului secos. De îndată ce a fost dezvoltată această tehnologie, agricultorii au descoperit că puteau locui în zone mai uscate, precum sudul Mesopotamiei – deși aici depunerea de săruri în urma irigațiilor făcea ca, în cele din urmă, pământul să devină nefertil. Irigarea putea să însemne că, în loc de o singură cultură pe an, se puteau recolta două sau chiar trei culturi.

Construirea unor asemenea sisteme de irigații a cerut un calendar exact pentru a se anticipa când aveau loc inundațiile și un grad ridicat de organizare socială, necesar pentru stabilirea proprietății asupra terenului și recrutarea unei forțe de muncă mai mari. Înregistrarea proprietății asupra terenului a stimulat nu numai măsurarea exactă (de aici și începuturile matematicii), ci și prima formă de scriere. În plus, gestionarea proiectelor mari de construcții a necesitat o ierarhie foarte bine definită care impunea cine se ocupa de săpat, cine dădea ordinele și cine se alegea cu cea mai mare parte a beneficiilor.

Organizare socială și politică Același grad de stratificare socială și mobilizare a forței de muncă a fost necesar pentru construirea primelor orașe, întemeiate ca urmare a excedentelor agricole generate de sistemele de irigații. Aceste prime orașe erau mai mult decât adunări de locuințe și ateliere. Aveau structuri monumentale mărețe, precum temple și palate, bulevarduri ceremoniale, depozite pentru tributuri, încasau taxe pe mărfurile comercializate, ziduri defensive și erau conectate la sistemele de irigație, canale și apeducte pentru a aduce populației apă proaspătă. Orașele mari planificate din valea Indului, Mohenjo Daro și Harappa, construite în jurul anului 2600 î.Hr., aveau și sisteme acoperite de canalizare pentru a scăpa de apa reziduală și menajeră.

2600 î.Hr.

Apariția orașelor și a scrierii în valea Indului

2550 î.Hr.

Marea Piramidă construită la Giza

2350 î.Hr.

Primul imperiu mesopotamian creat de Sargon din Akkad

**„Creați Babilonul,
a cărui construcție ați
cerut-o! Lăsați să fie
turnate cărămidurile sale
de lut și construiți
altarul înalt!”**

Epopaea Creației,
datând din mileniu I î.Hr., care era
recitată în fiecare an în fața unei
statui a zeului babilonian *Marduk*

Adesea, clasele diferite – muncitori, meșteșugari, negustori, preoți și prinți – trăiau în părți diferite ale orașului, dimensiunea și calitatea locuințelor lor reflectându-le statutul social. Un număr mare de muncitori (liberi sau sclavi) au fost nevoiți să construiască marile monumente religioase și civice – ziguratele (turnuri) din Mesopotamia, piramidele din Egipt, templele și băile Indului. Meșteșugarii au produs ceramică, textile, bijuterii, sculpturi în piatră, obiecte din metal și alte bunuri, atât de uz cotidian, cât și de lux, iar acestea, alături de produsele agricole, erau comercializate de clasa negustorilor. Comerțul nu era doar local: de exemplu, în mileniul al III-lea î.Hr., orașele de pe Valea Indului făceau comerț cu cele din Sumer, în ceea ce este azi Irak.

Peste toți domneau regi, care adesea se pretindeau descendenți din zei și care își mențineau puterea prin intermediul afirmării autorității divine – susținută de forța armată acolo unde era necesar. Armatele nu erau doar pentru a-i oferi regelui siguranță față de supușii săi. Agresiunea umană și concurența pe tema resurselor din perioadele anterioare se manifestau în raiduri intertribale intermitente. Acestea au evoluat într-un nou fenomen: război. În Mesopotamia, orașele-stat sumeriene din mileniul al III-lea î.Hr., precum Eridu, Kish, Ur și Uruk, se luptau constant unele cu altele, lucru ce a impulsionat inovația tehnologică sub formă de ziduri de apărare, care de război, scuturi, sulițe și coifuri de metal. Perioada orașelor-stat aflată în război a fost urmată de o perioadă a imperiilor – de exemplu, cele ale acadienilor, babiloniilor și asirienilor. Unitatea politică a apărut și în Egipt în jurul anului 3000 î.Hr., iar în China, la mijlocul mileniului al II-lea, sub prima dinastie Shang.

În mileniul I î.Hr., au apărut civilizații urbane și în alte părți a lumii: în Persia, în toată India și în Asia de Sud-Est, în Grecia și în Imperiul Roman.

cronologie

2100 î.Hr.

Construcția ziguratului din Ur

2000 î.Hr.

În Creta se dezvoltă civilizația minoică bazată pe palate

1800 î.Hr.

Apariția dinastiei Shang în China

1750 î.Hr.

Codul de legi emis de Hammurabi în Babilon

Începuturile scrierii

Cele mai vechi forme de scriere s-au dezvoltat independent în orașele din Mesopotamia, China, Valea Indului și Mesoamerica. În general, primele sisteme au fost pictografice – constând din simboluri reprezentând lucruri sau idei – dar, în Mesopotamia, o scriere silabică mai flexibilă, cunoscută sub numele de cuneiformă, s-a dezvoltat până în 2800 î.Hr. Scrierea a ajutat elitele de la conducere să mențină controlul, fiind folosită pentru etichetarea și listarea proprietății, și să numească succesiunea

regilor. Mai târziu, scrierea a fost folosită și pentru înregistrarea contractelor comerciale, pentru scrisorile personale și guvernamentale și, cel mai important, pentru realizarea legilor – un pas important în temperarea puterii absolute a conducătorului. Totuși, literatura a rămas mult timp un fenomen oral: una dintre cele mai vechi opere literare din lume, *Epopaea lui Ghilgameș* din Mesopotamia, a fost scrisă abia în secolul al VII-lea î.Hr.

Până în mileniul I î.Hr., au înflorit orașe mari și în Mesoamerica, precum Teotihuacán – cu o populație de aproximativ 200 000 de oameni, dar și în regiunea andină a Americii de Sud. Deși au apărut izolate de restul lumii, aceste orașe din Lumea Nouă au împrumutat toate caracteristicile orașelor din lumea veche – de exemplu, Teotihuacán este așezat pe un caroaj și este dominat de două monumente ceremoniale deosebite, Piramida Soarelui și Piramida Lunii. Și, asemenea multor alte orașe din lumea antică, tot ce a mai rămas sunt ruinele, amintirea unei civilizații pierdute.

Idee principală
Orașele au fost un motor
dé dezvoltare politică, socială,
culturală și tehnologică

800 î.Hr.

Orașele-stat sunt create în Grecia

500 î.Hr.

Centru civic-ceremonial înființat în Monte Albán, Mesoamerica

400 î.Hr.

Începuturile civilizației din orașul Teotihuacán, Mesoamerica

100 d.Hr.

Posibil ca populația Romei să fi depășit 1 milion de locuitori

03 Egiptul faraonilor

Regatul Egiptului a fost una dintre cele mai vechi și, cu siguranță, cea mai longevivă civilizație antică, despre care știm deja că a durat peste trei milenii. Această lungă perioadă nu a fost lipsită de întreruperi și de frământări, dar cultura egipteană a fost atât de ferm înrădăcinată încât chiar și cuceritorii străini au adoptat-o și au adoptat calea conducătorilor ereditari ai Egiptului, faraonii, considerați fii ai zeului suprem Ra, zeul soarelui.

Deși dovezile civilizației vechilor egipteni erau vizibile peste tot, sub forma piramidelor uriașe, a statuilor impozante și a spectaculozelor temple în ruină, se cunoșteau puține despre istoria lor detaliată, despre societatea și credințele lor, până a fost descifrată misterioasa scriere hieroglifică, la începutul secolului al XIX-lea, după descoperirea Pietrei de la Rosetta.

Societate și cultură Colacul de salvare al vechilor egipteni era Nilul, ale căruia inundații anuale udau câmpurile și garantau recolte bogate. Așezările umane din Egiptul antic erau limitate la câte o fâșie de o parte și de alta fluviului (Egiptul Superior) și de-a lungul deltei sale extinse (Egiptul Inferior). În afara acestor zone și a oazelor ocazionale, pământul era deșertic. Valea Nilului a fost unul dintre primele locuri din lume în care s-a dezvoltat agricultura, urmată de unele dintre primele orașe ale lumii.

În jurul anului 3100 î.Hr., Egiptul a fost unit de un rege, pe nume Menes, care a devenit primul faraon. O nouă capitală, Memphis, a fost construită la granița Egiptului Superior cu cel Inferior, iar acesta a devenit

cronologie

3100 î.Hr.

Menes unește Egiptul Inferior și Egiptul Superior și întemeiază Memphis

cca 2630 î.Hr.

Construirea piramidei în trepte din Saqqara

2600–2500 î.Hr.

Construirea Marii Piramide din Giza

2575–2134 î.Hr.

Vechiul Regat

„Zeul este format din trei zei: Amun, Ra, Ptah, din nici un altul... Orașele lor de pe pământ vor dăinui pentru vesnicie – Teba, Heliopolis, Memphis, pentru totdeauna.“

Un imn din cca 1220 î.Hr. lăudând cele trei aspecte ale zeului de stat din Noul Regat. De fapt, egiptenii se închinau multor alți zei, printre care Isis, Osiris, Anubis și Horus.

centrul unui stat puternic centralizat, faraonul aflându-se în vîrful unei ierarhii administrative eficiente. O asemenea organizare a permis realizarea unor proiecte de construcție mari, iar prima piramidă – piramida în trepte din Saqqara – a fost construită în jurul anului 2630 î.Hr. ca loc de înmormântare a faraonului Djoser. A fost proiectată de arhitectul și medicul Imhotep și a constituit modelul pentru celebrele piramide din Giza, construite la scurt timp după aceea. Vreme de patru milenii, Marea Piramidă din Giza, cu o înălțime de 138 metri, a fost cea mai înaltă structură din lume.

Piramidele erau morminte pentru faraoni, iar trupurile celor morți erau înconjurate de toate obiectele care le puteau fi necesare în viață de apoi – care era imaginată ca fiind o lume foarte asemănătoare Egiptului. Pentru ca decedații să se bucure de viață de apoi, era esențial ca trupurile să fie cât mai bine păstrate – de aceea, egiptenii au dezvoltat tehnici sofisticate de mumificare. Deși inițial asemenea înmormântări erau limitate la eșaloanele superioare ale societății, de-a lungul secolelor, până și celor

Piatra din Rosetta

Înțelesul scrierii hieroglifice egiptene a fost, în cele din urmă, descifrat după descoperirea, în 1799, a unei pietre inscripționate la Rosetta, lângă Alexandria. Datând din 196 î.Hr., piatra conține un decret al faraonului Ptolemeu al V-lea, scris atât în egipteană, în scriere hieroglifică și demotică (cursivă), cât și în greaca veche. Descoperirea le-a oferit interprétilor cheia de care aveau nevoie. Munca de descifrare a fost începută de englezul poliglot Thomas Young și a fost finalizată de savantul francez Jean-François Champollion în 1822. Piatra de la Rosetta se află acum în British Museum din Londra, deși guvernul egiptean a solicitat returnarea acesteia.

2134–2040 î.Hr.

Prima perioadă intermedieră:
Egiptul este împărțit între
diferiți conducători locali

2040–1640 î.Hr.

Regatul de Mijloc: Egiptul se
reunește și cucerește Nubia

1640–1552 î.Hr.

A doua perioadă intermedieră:
condus de hicsoși, o dinastie
străină

1552–1070 î.Hr.

Noul regat: Imperiul egiptean în apogeul extinderii,
cu capitala la Teba